

CİZRE, İDİL VE GÜÇLÜKONAK İLÇELERİNDE ÖĞRENİM GÖREN LİSE ÖĞRENCİLERİNİN YÖNELMEYİ DÜŞÜNDÜĞÜ MESLEKLERİN TİPOLOJİSİ (HOLLAND) İLE MKTE'DEN ELDE EDİLEN MESLEKİ TİPOLOJİLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN BAZI DEĞİŞKENLERE GÖRE İNCELENMESİ

Öz

Hiç şüphesiz meslek seçimi bireyin hayatında verdiği en önemli kararlardan birisidir. Her ne kadar özellikle mesleki gelişim kuramları bağlamında bu karar kişinin çocukluk döneminden itibaren şekillenmeye başlayan bir süreç olarak kabul edilse de özellikle lise branşı göz önüne alındığında üniversiteye gidecek olan lise öğrencileri için bu durumun çok daha önem arz ettiği düşünülmektedir. Çünkü genç birey hayatını etkileyecek olan bir seçim yapmakla yüz yüze kalmıştır. Bu araştırmada Cizre Rehberlik ve Araştırma Merkezi sorumluluk bölgesinde bulunan lise öğrencilerinin Holland kişilik tiplerine göre belirlenmiş olan tipleri ile yönelmeyi düşündükleri meslekler arasındaki uyum incelenmeye çalışılmış ve bu çerçevede elde edilecek verilerin yapılacak olan mesleki rehberlik ve kariyer danışmanlığı çalışmalarına ışık tutabileceği düşünülmüştür. Örneklem olarak seçilen Şırnak ili; Cizre, İdil, Güçlükönak ilçelerinde 10, 11 ve 12. sınıfta eğitim gören toplam 764 öğrenciye 30 maddeden oluşan Mesleki Kişilik Tipleri Envanteri (Atli, A. ve Keldal, G., 2017) (MKTE) elektronik form yoluyla uygulanarak örnekleme yer alan öğrencilerin ana tipleri belirlenmeye çalışılmıştır. Belli değişkenler üzerinden yürütülen araştırmada ki-kare istatistik yöntemi kullanılmış olup araştırma asıl konusu bağlamında olan “liseye devam eden katılımcı öğrencilerin tercih etmek istedikleri mesleklerin Holland tipolojisi karşılığı ile Mesleki Kişilik Tipleri Envanteri’nden elde ettikleri puana göre oluşan Holland tipolojileri arasındaki ilişki”de anlamlılık gözlenmemiştir.

Anahtar Kelimeler: Meslek, Seçim, Kişilik, Tip, Mesleki Kişilik, Holland, Lise, MKTE

1. GİRİŞ

Bireyin yaşamında vermesi gereken kararlardan en önemlilerinden biri de meslek seçimine ilişkin karardır. Bu süreçte bireyin kendine uygun meslek seçimini yapabilmesinde

en önemli ölçütlerden birisi de bireyin kendi özelliklerinin farkına varması ve bu doğrultuda kendi özelliklerine uygun meslek seçimi yapabilmesidir. Günümüzde teknoloji ve endüstri alanındaki değişimler yeni iş alanlarını, meslekleri ortaya çıkarmıştır (Kuzgun, 2000). Günümüzde bilindiği kadarıyla yaklaşık olarak 12.000 çeşit meslek bulunmaktadır. Bu çeşitlilik bireyin kendine uygun mesleği seçebilmesini zorlaştırmaktadır. Bireyin tercih ettiği meslek onun yaşam biçimini ve yaşamdaki konumunu etkiler (Brown, 2003; Kuzgun,2000). Bu nedenle seçim süreci son derece önem taşımaktadır. Seçim sürecinde olan bireyin kendisi adına doğru ve isabetli bir karar verebilmesi ancak bireyin kendi yetenek, ilgi, kişilik ve değerlerinin farkında olmasına ve bu özelliklerini nasıl kullanacağına ilişkin profesyonel yardım alması ile mümkündür (Brown, 2003; Foley, Kelly & Hartman, 2006; Taber, Hatung, Briddick & Rehfluss, 2011; Yeşilyaprak, 2012).

Meslek seçimini etkileyen birçok etmen bulunmaktadır. Cinsiyet, gelir düzeyi, öğrenim görülen okul türü, toplum, mesleki değer, iş olanakları gibi birçok özellik etkili olmaktadır. Kepçeoğlu'na (2001) göre sadece bir ya da birkaç kişisel nitelik esas alınarak bireylerin mesleklere yönelmeleri doğru değildir. Çünkü bireyin meslek seçimini etkileyen birçok etmenin bulunduğu, mesleklere yönelmede bu etmenlerin ne kadar çoğu dikkate alınırsa sonucun o ölçüde uygun ve tutarlı olacağı bilimsel araştırmalarla da desteklenmiştir.

Türkiye koşullarında öğrencilerin üniversitede yönelecekleri meslekleri tercih ederken daha çok üniversite sınavından aldıkları puanları ve mezun olduktan sonra iş bulma olasılıklarının yüksek olmasını göz önünde bulundurdıkları görülmektedir. Öğrencilerin seçim yaparken bu ölçütleri dikkate almaları yerleştikleri bölümlerin kendi yetenek, ilgi ve mesleki kişilik tiplerine uygunluğunu sağlamada son derece yetersizdir. Üniversite adaylarının yönelmeyi düşündükleri fakülte ve bölümleri tercih ederken çeşitli değişkenlerin etkili olduğu bilinmektedir. Örneğin eğitim fakültelerini tercih eden öğrenciler daha çok orta sosyo-ekonomik gelir düzeyine sahip olan öğrencilerdir (Erden, 1995). Bahar (2002) da yaptığı araştırmada tıp fakültesi ve iktisadi idari bilimler fakültesini tercih eden adayların sosyo-ekonomik düzeylerinin yüksek olduğunu bulgulamıştır. Mezun olunan lise türü de üniversitede devam edilecek bölümün seçimini etkilemektedir. Ayık, Özdemir ve Yavuz (2007) fen lisesi mezunu öğrencilerin daha çok tıp, diş hekimliği ve eczacılık gibi sağlık alanlarına yöneldiklerini; genel lise mezunlarının fen edebiyat ve eğitim fakültelerine yöneldiklerini belirtmiştir. Bu bağlamda, bireyin meslek seçiminde birçok faktörün etkili olduğu görülmektedir. Meslek seçiminde etkili olan faktörlerle ilgili çeşitli teoriler ortaya konulmuştur. Bunlardan biri de Holland'ın Tipoloji Kuramıdır.

Holland'ın Tipoloji Kuramı

İnsanlar yaşamları boyunca birçok seçimde bulunurlar. Tercih ettiği mesleği, eşi, evi, arkadaş çevresi ve hayatıyla alakalı birçok tercih bireyin seçimiyle doğrudan bağlantılıdır. Meslek tercihi ise bu tercihlerden kişinin yapmış olduğu en önemli ve hayatına en çok yön veren seçimlerden biridir. Meslek seçimi, bireyin aslında nasıl bir yaşantıya sahip olacağını da belirler. Ayrıca bireyin seçtiği meslek; dünyaya bakış açısına, eş seçimine, günlük rutinine, sosyal ve ekonomik düzenine kadar birçok alışkanlığını etkiler. Bireyin yaşamında bu kadar etkili olan meslek seçimi özellikle şu an bulunduğumuz modern çağda teknoloji ve endüstrideki dijital gelişmelerle de oldukça zor hale gelmiştir. Bu teknolojik gelişmeler toplumları ve iş yaşamını yeniden düzenlemiş ve yeni mesleklerin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu durum meslek seçiminin daha da karmaşıklaşmasına neden olmuştur. Buna ek olarak bireylerin eğitim seviyesi ve niteliksel özellikleri arttıkça arzuları da değişiklik göstermiştir. Bu durum meslek seçiminin daha da karmaşıklaşmasına neden olmuştur. Akademik literatürdeki çalışmaların çoğunda meslek seçimi konusunun en önemli odağının meslek ve bireyin kişilik özelliklerinin olduğu görülmektedir (İlan, 2019).

Holland insanların meslek seçerken karşılaştıkları bazı problemleri fark etmiş ve elde ettiği saptamalarla kuramının çıkış noktasını oluşturmuştur. Bu problemler; bireylerin kişilik özellikleri, mesleki bilginin ve mesleki çevrenin analiz edilmesi olarak değerlendirilmektedir. Örneğin; kişiler meslek tercihi yaparken kendi kişilik özellikleriyle ve mesleki çevrenin analizini birbiriyle uyuyacak şekilde yapamayabilir ve seçtikleri mesleği kendi kişilik özelliklerine uygun seçmeyebilirler. Holland'ın kuramı bireylere bu sıkıntılı ve karmaşık noktada nasıl meslek seçimi yapacakları ile ilgili fikir sunmakta ve kariyerlerinin kişiye özel bir şekilde değerlendirilmesini sağlamaktadır (Reardon ve Lenz, 1999, s. 103; akt: İlan, 2019)

Holland'ın Tipoloji Kuramı'nda, bireylerin kişilik özelliklerini ve mesleki çevreleri göz önünde bulundurmıştır. Bir bireyin o zamana kadar oluşturduğu kişilik özelliklerinin meslek seçiminde önemli bir etkisi olduğunu söylemektedir. Yani, bireyin yaşamının o anına kadarki yaşam deneyimleri kişilik özelliklerini etkilemekte ve bu kişilik özellikleri; bireyin ilgileri ve değerlerini belirlemektedir (Demirkol ve Aslan, 2021).

John L. Holland'ın alanında yapılmış en önemli ve üzerinde en fazla çalışılmış kuramlardan birisi olan mesleki tercih kuramı, bireylerin belirlenmiş olan altı kişilik tipinden birisine yöneldikleri ve mesleki tercihlerini bu eğilimlere göre yaptıklarını görüşünü savunmaktadır. Diğer bir deyişle, kişilik ile mesleklerin yürütüldüğü iş ortamları veya

mesleklerin gerektirdiği iş ve işlemler arasında anlamlı bir ilişki vardır, dolayısıyla, mesleki ilgi kişilik özelliklerimizin parçasıdır. Sonuç olarak, şansın ufak bir rolü olsa da, meslek seçimi rasgele bir olaydan çok kişiliğin bireyin yaşamına bir yansımasıdır (Ivancevich, 2003; akt: Kamaşak ve Bulutlar, 2010).

Holland'ın kuramı aşağıdaki dört temel sayılıya dayanmaktadır (Holland, 1997):

1. Birçok insan benzerlikler dikkate alındığında altı kişilik tipinden birine yerleştirilebilir. Bunlar; Gerçekçi, Araştırmacı, Artistik, Sosyal, Girişimci ve Geleneksel olarak tanımlanan tiplerdir.
2. Altı kişilik tipinin karşılığı olan altı tür iş çevresi vardır.
3. İnsanlar beceri ve yeteneklerini sergileyebilecekleri, tutumlarını ve değerlerini ifade edebilecekleri ve üzerinde hem fikir olunan problemler ve roller üstlenebilecekleri çevreler ararlar.
4. Bireyin meslek davranışını, kişilik tipi ve çevrenin özellikleri arasındaki etkileşimi belirler (Bacanlı, 2016).

Holland'ın altı tür meslek çevresinden her birine uygun kişilik tipleri şu şekildedir (Holland, 1997) :

Gerçekçi Tipler: Bu kişiler, güç, beceri ve koordinasyon gerektiren, fiziksel etkinlikleri içeren mesleklere yönelirler. Bu kişilerin atılgan, fiziksel faaliyetlerde yetenekli, mekanik becerisi olan, sağlam, pratik, güçlü insanlar olduklarını söylemek mümkündür. Gerçekçi bireyler, güce ve sonuçlara değer verirler, insanlar arasında bulunmaktan ve insanlarla sık sözel etkileşimden sıkılırlar, insanlarla etkileşimin fazla olduğu sosyal beceri gerektiren durumlarda başarısız olurlar. Bu kişilik tipine örnek olarak; çiftçi, marangoz, atlet, elektrikçi ve mühendis gösterilebilir.

Araştırmacı Tipler: Bu kişiler, duygusal aktivitelerden çok düşünmeyi, bedensel aktiviteler yerine zihinsel kapasitelerini kullanmayı tercih ederler. Araştırmacı tipler; uysal, alçakgönüllü, başarma güdüsü yüksek, düşünceleri esnek, bağımsız, sabırlı, meraklı ve analitik düşünme gücüne sahip insanlardır. Çevreyi doğru ve ayrıntılı bir biçimde algılama güç ve isteğine sahiptirler. Bu kişilik tipine örnek olarak; antropolog, matematikçi, doktor, kimyager, biyolog, bilgisayar programcısı gösterilebilir.

Sanatçı Tipler: Kendini ifade etmeyi, sanatsal yaratıcılığı seven, duygusal, bağımsız, esnek ve estetik faaliyetlerle ilgili kişilerdir. Bu bireyler, hayal gücü ve sezgileri oldukça yüksek olan kişilerdir. Modelist, dramaturg, yazar, müzisyen, mimar, kompozitör gibi.

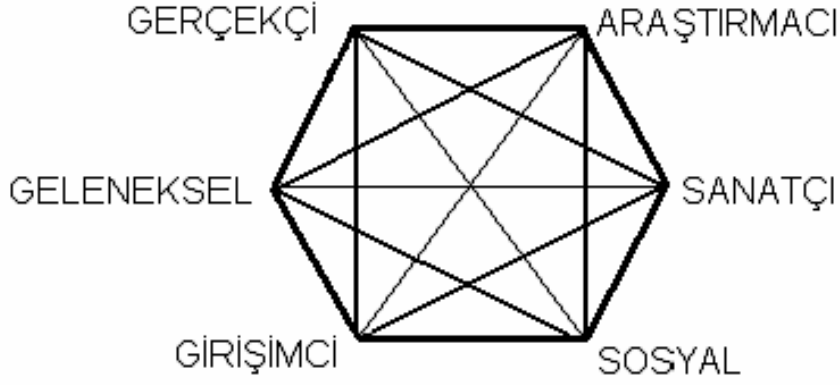
Sosyal Tipler: Başka insanlarla birlikte olmaktan hoşlanan, insanlara yardım etmeyi seven, empati gösterebilen insanlar bu gruba girerler. İnsanları ve duygularını anlama çabası gösterirler. Sosyal bireyler, grup kurmada başarılı, neşeli, dışa dönük, anlayışlı insanlardır. Bu insanlar, kişilerarası ilişkilere değer verirler, mekanik ve bilimsel becerilerden yoksundurlar. Bu kişilik tipine; meslek danışmanı, klinik psikolog, öğretmen, eğitimci örnek olarak gösterilebilir.

Girişimci Tipler: Bu bireyler, diğer kişileri etkileme ve sözel faaliyetlerde etkin, iyi cümleler kuran, enerjik, dışadönük, cesaretli, hırslı ve ikna edici kişilerdir. Güç ve statü elde etmek için çaba sarf ederler. Ekonomik ve politik alanlarda başarıya değer verirler, bilimsel yeteneklerden yoksundurlar. Örneğin; politikacı, ekonomist, satış sorumlusu, pazarlamacı televizyon yapımcısı gibi.

Geleneksel Tipler: Nesnelere üzerinde odaklaşma, kurallara bağlılık, tertip ve düzen ile sıkı kontrol bu tipi belirleyen temel özelliklerdir. Bu kişiler büyük işletmelerde çalışmaktan hoşlanırlar. Duygulardan çok nesnelere anlamak isterler. Organizasyona ve işte başarıya önem verirler, sanatsal becerilerden yoksundurlar. Örneğin; yönetici sekreteri, istatistikçi, finansal analist, vergi uzmanı vb. (Akt: Pilavcı, 2007)

Holland altı farklı kişilik özelliğini oluşturduğu altıgen modelinde açıklamıştır. Altıgen modelinde iş çevrelerinin birbirine benzerliği olan kişilik tipleri yan yana yerleştirilmiştir, iş çevreleri arasında benzerlik olmayan kişilik tipleri ise altıgende zıt yönde olacak şekilde belirtilmiştir. Örneğin; gerçekçi iş çevresine en yakın iş çevresi olan araştırmacı ve geleneksel kişilik tipleri, iş çevresi altıgeninde yan yana sunulmuştur. Buna karşılık gerçekçi iş çevresi sosyal iş çevresine yakın olmadığı için söz konusu kişilik tipleri altıgende zıt yönlerde sunulmuştur (Perkmen ve Tezci, 2015).

Holland'ın Altıgen Modeli:

Tutarlılık, Holland'ın Tipoloji Kuramından bazı tiplerin diğerlerinden daha fazla ortak özelliği olduğu anlamına gelir.

Ayrışma, bireyin ilgilerinin açık bir şekilde açığa çıktığını ifade eder. Bireysel profilinde açık bir şekilde tanımlanmış bir tipe sahip olan bireyin mesleki ilgilerinin ayrıştığı düşünülür. Pek çok tipe uygun olan bireyin mesleki ilgilerinin ayrışmadığı düşünülür.

Kimlik/belirginleşme, bireyin amaçları, ilgileri ve yetenekleri konusunda sahip olduğu süreklilik ve netlik derecesini ifade eder. Holland'ın kuramına son zamanlarda eklenmiş bir kavramdır.

Uyum, bireyin kişiliği ve iş çevresi arasındaki uyum derecesini belirtir. Örneğin, sanatçı bir çevrede çalışan sanatçı tip uyumlu bir tiptir. Fakat gerçekçi bir çevrede çalışan sanatçı tip için uyumsuzluk söz konusudur (Bacanlı, 2016).

1.1. Araştırmanın Amacı

Cizre, İdil ve Güçlükönak ilçelerinde öğrenim gören lise öğrencilerinin mesleki kişilik tiplerinin çeşitli değişkenler (meslek tercihleri, cinsiyet, okul ürü, ailenin ortalama gelir durumu, eğitime devam etme durumu) açısından incelenerek elde edilen verilerin bahsi geçen bölge özelinde Cizre Rehberlik ve Araştırma Merkezi olarak yapılacak çalışmalara ışık tutması amaçlanmıştır.

1.2. Araştırmanın Önemi

Türkiye'de meslek edinmenin en önemli dönüm noktası üniversite eğitimidir. Bu nedenle üniversiteye hazırlanan öğrencilerin meslek tercihlerinin ve eğitim görecekları alanların kendi mesleki tiplerine uygun olup olmadığının araştırılması önem arz etmektedir.

2. YÖNTEM

Araştırma; Cizre Rehberlik ve Araştırma Merkezi sorumluluk bölgeleri olan Cizre, İdil, Güçlükonak ilçelerinde 10, 11 ve 12. sınıfta eğitim gören toplam 764 öğrenciyle yürütülmüş olup bu öğrencilerin Holland Kişilik Tipleri Kuramı'na göre tiplerinin belirlenebilmesi amacıyla öğrencilere Atli, A. ve Keldal, G. (2017) tarafından geliştirilen 30 maddelik Mesleki Kişilik Tipleri Envanteri (MKTE) elektronik form yoluyla uygulanmıştır. İlgili envanterin her bir maddesi “Hiç Katılmıyorum” ile “Tamamen Katılıyorum” seçenekleri arasında bulunan dokuzlu likert aralıktan oluşmaktadır. İlerde seçmeyi düşündükleri meslekler ise kendilerinden elektronik form yoluyla sınıf rehber öğretmenleri ve okul psikolojik danışmanları aracılığıyla edinilmiştir. Araştırmada sözü geçen *öğrenim görülen ilçe, katılımcının okul türü, katılımcının sınıf düzeyi, katılımcının cinsiyeti, katılımcının gelir düzeyi, katılımcının lisans/önlisans eğitimine devam etme eğilimi ve katılımcının mesleki tipi* değişkenlerine ait yüzdeler bilgileri frekans yoluyla elde edilmiştir. Sözü geçen değişkenlerin ise kategorik değişkenler oldukları değerlendirilerek aralarındaki ilişkiler istatistik yöntemlerinden olan ki-kare ile, SPSS programı üzerinden incelenmiştir. İlgili istatistiksel verilere ait tablolara araştırmada yer verilmiştir.

3. BULGULAR

Cizre Rehberlik ve Araştırma Merkezi olarak sorumluluk bölgeleri olan Cizre, İdil ve Güçlükonak ilçelerinde örneklem olarak seçilen Cizre Fen Lisesi, Cizre Recep Tayyip Erdoğan Anadolu Lisesi, Cizre Selahaddin Eyyubi Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Cizre Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Cizre Spor Lisesi, İdil Anadolu Lisesi, İdil Kız Anadolu İmam Hatip Lisesi, Güçlükonak Anadolu İmam Hatip Lisesi ile Güçlükonak Çok Programlı Anadolu Lisesi okullarında 10, 11 ve 12. sınıfta eğitim gören toplam 764 öğrenciye 30 maddeden oluşan Mesleki Kişilik Tipleri Envanteri (Atli, A. ve Keldal, G., 2017) (MKTE) elektronik form yoluyla uygulanmıştır.

Öğrenim Görülen İlçe

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Cizre	305	39,9	40,1	40,1
	İdil	406	53,1	53,4	93,4
	Güçlükonak	50	6,5	6,6	100,0
	Total	761	99,6	100,0	
Missing	System	3	,4		
Total		764	100,0		

İlgili tabloya bakıldığında sırasıyla ilçelere göre Cizre'den 305, İdil'den 406 ve Güçlükonak'tan 50 kişinin katılım sağladığı görülmekte olup uygulama şartlarından ötürü 3 kişilik ise veri kaybı olduğu gözlenmektedir. İdil ilçesinin toplam verilerin yüzde 53,1'ini oluşturmasının araştırma sonuçlarının yorumlanmasında dikkate alınabilecek bir veri olabileceği değerlendirilmektedir.

Katılımcının Okul Türü

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Fen Lisesi	100	13,1	13,1	13,1
	Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleri	110	14,4	14,4	27,5
	Anadolu Lisesi	274	35,9	35,9	63,4
	Spor Lisesi	21	2,7	2,7	66,1
	İmam Hatip Lisesi	236	30,9	30,9	97,0
	Çok Programlı Lise	23	3,0	3,0	100,0
	Total	764	100,0	100,0	

Yukarıda tabloda öğrenim görülen okul türünün verileri bulunmaktadır. İlgili tablo incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerin %35,9 ile en fazla anadolu liselerinden katılım sağladığı gözlenmektedir. Anadolu liselerini ise %30,9 ile imam hatip liselerinde eğitim gören öğrenciler takip etmektedir. Araştırmaya fen lisesinden %13,1 ; mesleki teknik anadolu liselerinden ise %14,4'lük katılım sağlandığı görülmektedir. Çok programlı liselerden gerçekleştirilen katılım ise %3'te kalmıştır. Bunun yanında araştırma örnekleminin

heterojenliğini sağlayabilmek adına spor lisesi de örnekleme dahil edilmiş olup bu liseden %2,7'lik bir katılım sağlandığı izlenmektedir.

Tablonun bütünü ve veriler incelendiğinde okul türünün geniş tutulmasının örneklem genişliği açısından araştırma sonuçlarını olumlu etkileyeceği düşünülmekte olup bunun yanında okul türlerine ait yüzdeler frekans değerlerinin dengeli dağılım göstermemesi; eğitim görülen lise türünün mesleki tercihleri etkileyebileceği göz önüne alındığında araştırma sonuçları açısından dezavantajlı bir durum oluşturabileceği düşünülmektedir.

Katılımcının Sınıf Düzeyi

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	10.sınıf	354	46,3	46,3	46,3
	11. sınıf	261	34,2	34,2	80,5
	12.sınıf	149	19,5	19,5	100,0
	Total	764	100,0	100,0	

Katılımcıların sınıf düzeyleri yukarıda yer alan ilgili tabloda gösterilmektedir. İlgili tablo incelendiğinde %46,3 ile 10. sınıfta eğitim gören öğrencilerin ağırlıklı katılım sağladığı, bunu %34,2 ile 11. sınıfların takip ettiği ve en az katılım sağlayanların ise %19,5 ile 12. sınıfta eğitim gören öğrenciler olduğu görülmektedir.

Katılımcının Cinsiyeti

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	KIZ	579	75,8	75,8	75,8
	ERKEK	185	24,2	24,2	100,0
	Total	764	100,0	100,0	

Araştırmaya katılanların cinsiyetlerinin gösterildiği yukarıdaki tablo incelendiğinde kız öğrencilerin %75,8 oranında, erkek öğrencilerin ise %24,2 oranında katılım sağlamış oldukları gözlenmektedir.

Cinsiyet dağılımı değerleri gözlemlendiğinde kız öğrencilerin oranının erkek öğrencilerin oranından anlamlı derecede yüksek olduğu görülmekte olup cinsiyet açısından bu heterojen

özellik gösteren katılım durumunun araştırmanın sonuçlarını yorumlama açısından dezavantajlı bir durum oluşturabileceği düşünülmektedir. Ayrıca araştırma örnekleme dahil edilmiş olan Cizre Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi ile İdil Kız Anadolu İmam Hatip Lisesi okullarının sadece kız öğrencilere eğitim veriyor olmalarının yukarıda bahsedilen verileri kız öğrencilerin sayısı lehine etkilemiş olabileceği düşünülmektedir.

Katılımcının Gelir Düzeyi

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	2000 ve altı	255	33,4	33,4	33,4
	2000 ve 5000 arası	356	46,6	46,6	80,0
	5000 ve 7000 arası	94	12,3	12,3	92,3
	7000 ve 9000 arası	33	4,3	4,3	96,6
	9000 ve üzeri	26	3,4	3,4	100,0
	Total	764	100,0	100,0	

Yukarıdaki tabloda katılımcıların belirtilen aralıklarda yer alan gelir düzeyleri yer almaktadır. İlgili tabloda katılımcıların %46,6 ile en fazla 2000-5000 TL aralığı gelir düzeyinde oldukları görülmektedir. Bu gelir düzeyini ise %33,4 ile 2000 ve altı TL aralığı gelir düzeyi takip etmektedir. Sonuç olarak katılımcıların yüzde 80'i 5000 TL ve altı gelir düzeyinde yer almaktadır.

Katılımcının Lisans/Önlisans Eğitimine Devam Etme Eğilimi

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Evet	729	95,4	95,4	95,4
	Hayır	35	4,6	4,6	100,0
	Total	764	100,0	100,0	

Araştırmaya katılan lise öğrencilerinin üniversite (lisans/önlisans) eğitimine devam etme eğilimleri yukarıdaki tabloda gösterilmektedir. İlgili tabloda katılımcı olarak yer alan öğrencilerin %95,4 oranında üniversite eğitimine devam etmeyi düşündükleri görülmektedir.

Katılımcının Mesleki Tipi (Holland)

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Gerçekçi Tip	88	11,5	11,5	11,5
	Araştırmacı Tip	219	28,7	28,7	40,2
	Sanatçı Tip	56	7,3	7,3	47,5
	Sosyal Tip	251	32,9	32,9	80,4
	Girişimci Tip	42	5,5	5,5	85,9
	Geleneksel Tip	19	2,5	2,5	88,4
	Kararsız	89	11,6	11,6	100,0
	Total	764	100,0	100,0	

Yukarıdaki tabloda ilgili katılımcı lise öğrencilerinin tercih etmek istedikleri mesleklere karşılık gelen (Holland) mesleki tiplerinin istatistiksel verisi sunulmaktadır. Tablo incelendiğinde öğrencilerin en fazla sosyal tipolojiye karşılık gelen mesleklere yönelme eğiliminde oldukları gözlemlenmiş olup bu oran %32,9'a denk gelmektedir. Bu durumu %28,7 ile araştırmacı tip takip etmekte olup araştırmacı tipin ardından da sırasıyla %11,6 ile kararsızlar, %11,5 ile gerçekçi tip, %7,3 ile sanatçı tip, %5,5 ile girişimci tip, %2,5 ile geleneksel tipin geldiği görülmektedir. Kararsızlar grubu; tercihlerini kararsız olarak belirtenler ile tercih etmek istediği birden fazla meslek olup bu meslekler arasında herhangi bir yakınlık ilişkisi kurulamayan öğrenciler için oluşturulmuştur.

İlgili tipoloji verileri; öğrencilerin tercih etme isteğinde buldukları meslekler edinilerek, bu mesleklere karşılık gelebilecek (Holland) mesleki tipi eklenerek elde edilmiştir. Bu mesleki tipolojiler eklenirken; Holland Meslek Tipolojisi Kuramı'nda yer alan yardımcı tip kavramı ihmal edilmiş, ilgili mesleği en iyi ifade edebilecek ana tipin ne olabileceği düşünülerek hareket edilmiştir. Bu durumun; bazı bileşke tiplerin ifade edebileceği mesleklerde kısmi subjektif yorumun karışmasına sebebiyet vermiş olabileceği ve bu bağlamda araştırma sonuçlarını yorumlamada kısmi dezavantaj durumu oluşturabileceği düşünülmektedir. Ancak bahsi geçen kısmi dezavantaj durumunun yanında; belirtilen mesleklerin büyük bir kısmının bir tane ana tipe belirtilebiliyor olmasının da sonuçların geçerliğini olumlu yönde etkileyeceği kanaati taşınmaktadır.

Katılımcının Tercih Ettiği Mesleğin Tipolojisi * Katılımcının Envanterden Elde Ettiği Tipoloji Crosstabulation

			Katılımcının Envanterden Elde Ettiği Tipoloji						
			Araştırıcı	Sosyal	Sanatçı	Girişimci	Gerçekçi	Geleneksel	Total
Katılımcının Tercih Ettiği Mesleğin Tipolojisi	Gerçekçi Tip	Count	12	27	30	5	4	8	86
		Expected Count	15,6	36,0	16,7	2,9	3,6	11,3	86,0
	Araştırıcı Tip	Count	62	85	27	10	9	28	221
		Expected Count	40,0	92,4	42,9	7,5	9,3	29,0	221,0
	Sanatçı Tip	Count	5	25	16	2	4	6	58
		Expected Count	10,5	24,2	11,3	2,0	2,4	7,6	58,0
	Sosyal Tip	Count	33	113	48	5	8	42	249
		Expected Count	44,9	103,7	48,1	8,5	10,4	32,5	248,0
	Girişimci Tip	Count	5	17	9	1	2	8	42
		Expected Count	7,6	17,6	8,1	1,4	1,8	5,5	42,0
	Geleneksel Tip	Count	4	7	5	0	0	3	19
		Expected Count	3,4	7,9	3,7	,6	,8	2,5	19,0
	Kararsız	Count	17	46	13	3	5	5	89
		Expected Count	16,1	37,2	17,3	3,0	3,7	11,7	89,0
	Total	Count	138	320	148	26	32	100	764
		Expected Count	138,0	320,0	148,0	26,0	32,0	100,0	764,0

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)
Pearson Chi-Square	62,495 ^a	30	,000
Likelihood Ratio	62,634	30	,000
Linear-by-Linear Association	,193	1	,660
N of Valid Cases	764		

a. 13 cells (31,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,65.

Yukarıda; araştırmamızın ana konusu olan ‘liseye devam eden katılımcı öğrencilerin tercih etmek istedikleri mesleklerin Holland tipoloji karşılığı ile Mesleki Kişilik Tipleri Envanteri’nden elde ettikleri puana göre oluşan Holland tipolojileri arasındaki ilişki’ye dair çapraz tablo ile ki-kare tablosu yer almaktadır. İlgili çapraz tabloda bahsi geçen kategorik değişkenlere ait frekans değerleri yer almaktadır. Ki-kare tablosu ise bu iki değişkene ait anlamlılık hakkında bilgi vermektedir.

Ki-kare tablosu incelendiğinde ise bahsi geçen değişkenlere dönük elde edilen istatistikî analiz verisine göre anlamlılık gözlenmemektedir.

Katılımcının Envanterden Elde Ettiği Tipoloji * Katılımcının Okul Türü / Crosstabulation

Count

		Katılımcının Okul Türü						Total
		Fen Lisesi	Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleri	Anadolu Lisesi	Spor Lisesi	İmam Hatip Lisesi	Çok Programlı Lise	
Katılımcının Envanterden Elde Ettiği Tipoloji	Araştırmacı	27	8	65	3	34	1	138
	Sosyal	38	46	120	7	97	12	320
	Sanatçı	14	36	36	2	56	4	148
	Girişimci	7	1	10	1	5	2	26
	Gerçekçi	4	5	12	3	7	1	32
	Geleneksel	10	14	31	5	37	3	100
Total		100	110	274	21	236	23	764

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)
Pearson Chi-Square	62,270 ^a	25	,000
Likelihood Ratio	61,034	25	,000
Linear-by-Linear Association	2,918	1	,088
N of Valid Cases	764		

a. 14 cells (38,9%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,71.

Yukarıda katılımcının envanterden elde ettiği tipoloji ile katılımcının okul türü kategorik değişkenlerine dönük çapraz tablo ve ki-kare tablosu yer almaktadır. Çapraz tabloda bu iki değişken arasındaki ilişkiye dair frekans bilgileri yer almaktadır. İlgili tablo incelendiğinde tüm okul türlerinde sosyal tipin ön planda olması dikkati çekmektedir. Bunun yanında spor lisesine dair olan veri de dikkati çekmektedir. Spesifik bir alan olarak spor alanında eğitim veren bu okulun sanatçı tipinin ön planda çıkması beklenirken; bu tipin sondan ikinci tip olarak karşımıza çıkmış olması beklenmedik bir veri olarak değerlendirilmeye beraber bu sonucun MKTE’de sanatçı tipin kapsamının sınırlı olarak tutulmuş olmasından kaynaklanmış olabileceği düşünülmektedir.

Ki-kare tablosunda ise bahsi geçen değişkenlerin birbirleriyle ilişkisine dair anlamlılık gözlenmemektedir.

**Katılımcının Envanterden Elde Ettiği Tipoloji * Katılımcının Sınıf Düzeyi /
Crosstabulation**

Count

		Katılımcının Sınıf Düzeyi			Total
		10. Sınıf	11. Sınıf	12. Sınıf	
Katılımcının Envanterden Elde Ettiği Tipoloji	Araştırmacı	72	43	23	138
	Sosyal	149	111	60	320
	Sanatçı	63	50	35	148
	Girişimci	15	5	6	26
	Gerçekçi	17	11	4	32
Geleneksel	38	41	21	100	
Total		354	261	149	764

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)
Pearson Chi-Square	10,532 ^a	10	,395
Likelihood Ratio	10,840	10	,370
Linear-by-Linear Association	1,904	1	,168
N of Valid Cases	764		

a. 0 cells (.0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 5,07.

Yukarıda katılımcının envanterden elde ettiği tipoloji ile katılımcının sınıf düzeyi kategorik değişkenlerine dönük çapraz tablo ve ki-kare tablosu yer almaktadır. Çapraz tabloda bu iki değişken arasındaki ilişkiye dair frekans bilgileri yer almaktadır. Holland Mesleki Tipoloji kuramının merkezinde “ilgi” kavramının bulunmasına bağlı olarak; sözü edilen mesleki tiplerin sınıf düzeyine göre ilişkisine bakılması bu düzlemde anlamlı bir veri sunabileceği düşünülerek analizinin yapılması uygun görülmüştür.

Ki-kare tablosunda ise bahsi geçen değişkenlerin birbirleriyle ilişkisine dair anlamlılık gözlenmektedir.

Katılımcının Envanterden Elde Ettiği Tipoloji * Katılımcının Cinsiyeti

Crosstabulation

Count

		Katılımcının Cinsiyeti		Total
		Kız	Erkek	
Katılımcının Envanterden Elde Ettiği Tipoloji	Araştırmacı	87	51	138
	Sosyal	255	65	320
	Sanatçı	133	15	148
	Girişimci	5	21	26
	Gerçekçi	11	21	32
	Geleneksel	88	12	100
Total		579	185	764

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)
Pearson Chi-Square	114,199 ^a	5	,000
Likelihood Ratio	103,868	5	,000
Linear-by-Linear Association	,955	1	,328
N of Valid Cases	764		

a. 0 cells (,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 6,30.

Yukarıda katılımcının envanterden elde ettiği tipoloji ile katılımcının cinsiyeti kategorik değişkenlerine dönük çapraz tablo ve ki-kare tablosu yer almaktadır. Çapraz tabloda bu iki değişken arasındaki ilişkiye dair frekans bilgileri yer almaktadır. İlgili tablo incelendiğinde her iki cinsiyette de sosyal tipin belirgin olarak öne çıktığı göze çarpmaktadır. Bu belirginlik ise beklenildiği üzere kız öğrencilerde çok daha fazladır. Kızlarda en fazla ön planda olan tip olarak sosyal tipin ardından sanatçı tipin gelmesi ve girişimci ile gerçekçi tipin ise geri planda kalmış olması belli araştırmalarla da desteklenen bir olgu iken bu araştırmanın da bu sonucu doğruladığı görülmektedir. Gerçekçi tipte yapılan mesleklerin ağırlıklı maskülen nitelikler taşıması göz önüne alındığında; bu tipin kızlarda en az ön planda olan meslek olmasının yanı

sıra, erkeklerde ise üçüncü en yüksek frekans değeri bulunan tip olması yine araştırma sonucunun beklentileri doğruladığını göstermektedir.

Cinsiyet değişkeni açısından kızların eğilimli olduğu tiplerin araştırmanın genel sonucunda ön planda çıkmış olmasında yalnızca kız öğrencilere eğitim veren Cizre Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi ile İdil Kız Anadolu İmam Hatip Lisesi'nin örneklem olarak alınmasının sonuçları etkilemiş olabildiği değerlendirilmektedir.

Ki-kare tablosunda ise bahsi geçen değişkenlerin birbirleriyle ilişkisine dair anlamlılık gözlenmektedir.

Katılımcının Envanterden Elde Ettiği Tipoloji * Katılımcının Gelir Düzeyi / Crosstabulation

Count		Katılımcının Gelir Düzeyi					Total
		2000 ve Altı	2000 ve 5000 Arası	5000 ve 7000 Arası	7000 ve 9000 Arası	9000 ve Üzeri	
Katılımcının Envanterden Elde Ettiği Tipoloji	Araştırmacı	46	62	19	7	4	138
	Sosyal	101	158	40	13	8	320
	Sanatçı	54	65	17	7	5	148
	Girişimci	4	13	5	2	2	26
	Gerçekçi	9	14	6	1	2	32
	Geleneksel	41	44	7	3	5	100
Total		255	356	94	33	26	764

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)
Pearson Chi-Square	16,358 ^a	20	,694
Likelihood Ratio	16,381	20	,693
Linear-by-Linear Association	,052	1	,819
N of Valid Cases	764		

a. 9 cells (30,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,88.

Yukarıda katılımcının envanterden elde ettiği tipoloji ile katılımcının gelir durumu kategorik değişkenlerine dönük çapraz tablo ve ki-kare tablosu yer almaktadır. Çapraz tabloda bu iki değişken arasındaki ilişkiye dair frekans bilgileri yer almaktadır. İlgili tablo

incelendiğinde tüm gelir gruplarında sosyal tipin ön plana çıkmış olması dikkati çeken bir veri olarak değerlendirilmektedir. Sosyal tipi takip eden tipe bakıldığında ise ağırlıklı olarak sanatçı ve araştırmacı tip ön plana çıkmakta iken; bu tiplerin gelir gruplarında anlamlı bir şekilde yer almadığı görülmektedir.

Ki-kare tablosunda ise bahsi geçen değişkenlerin birbirleriyle ilişkisine dair anlamlılık gözlenmemektedir.

Katılımcının Envanterden Elde Ettiği Tipoloji * Katılımcının Lisans/Önlisans Eğitimine Devam Etme Eğilimi / Crosstabulation

Count

		Katılımcının Lisans/Önlisans Eğitimine Devam Etme Eğilimi		Total
		Evet	Hayır	
Katılımcının Envanterden Elde Ettiği Tipoloji	Araştırmacı	135	3	138
	Sosyal	300	20	320
	Sanatçı	140	8	148
	Girişimci	24	2	26
	Gerçekçi	31	1	32
	Geleneksel	99	1	100
Total		729	35	764

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)
Pearson Chi-Square	7,763 ^a	5	,170
Likelihood Ratio	9,218	5	,101

Linear-by-Linear Association	1,117	1	,291
N of Valid Cases	764		

a. 3 cells (25,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 1,19.

Yukarıda katılımcının envanterden elde ettiği tipoloji ile katılımcının lisans/önlisans eğitimine devam etme eğilimi kategorik değişkenlerine dönük çapraz tablo ve ki-kare tablosu yer almaktadır. Çapraz tabloda bu iki değişken arasındaki ilişkiye dair frekans bilgileri yer almaktadır. Tablo incelendiğinde sosyal tipe sahip olanların üniversiteye devam edip veya etmeme tercihinde ön plana çıktığı görülmektedir.

Ki-kare tablosunda ise bahsi geçen değişkenlerin birbirleriyle ilişkisine dair anlamlılık gözlenmemektedir.

Aşağıda katılımcının okul türü ile katılımcının gelir düzeyi kategorik değişkenlerine dönük çapraz tablo ve ki-kare tablosu yer almaktadır. Çapraz tabloda bu iki değişken arasındaki ilişkiye dair frekans bilgileri yer almaktadır. İlgili tablo incelendiğinde okul türü fark etmeksizin genel yoğunlaşmanın 2000-5000 TL arasında olduğu gözlenmektedir.

Ki-kare tablosunda ise bahsi geçen değişkenlerin birbirleriyle ilişkisine dair anlamlılık gözlenmemektedir.

Katılımcının Okul Türü * Katılımcının Gelir Düzeyi / Crosstabulation

		Katılımcının Gelir Düzeyi					Total	
		2000 ve Altı	2000 ve 5000 Arası	5000 ve 7000 Arası	7000 ve 9000 Arası	9000 ve Üzeri		
Katılımcının Okul Türü	Fen Lisesi	Count	11	54	17	10	8	100
		Expected Count	33,4	46,6	12,3	4,3	3,4	100,0
Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleri		Count	59	38	11	1	1	110
		Expected Count	36,7	51,3	13,5	4,8	3,7	110,0
Anadolu Lisesi		Count	68	139	42	13	12	274
		Expected Count	91,5	127,7	33,7	11,8	9,3	274,0
Spor Lisesi		Count	10	8	2	0	1	21
		Expected Count	7,0	9,8	2,6	,9	,7	21,0
İmam Hatip Lisesi		Count	96	111	18	7	4	236
		Expected Count	78,8	110,0	29,0	10,2	8,0	236,0
Çok Programlı Lise		Count	11	6	4	2	0	23
		Expected Count	7,7	10,7	2,8	1,0	,8	23,0
Total		Count	255	356	94	33	26	764
		Expected Count	255,0	356,0	94,0	33,0	26,0	764,0

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)
Pearson Chi-Square	83,546 ^a	20	,000
Likelihood Ratio	88,215	20	,000
Linear-by-Linear Association	19,161	1	,000
N of Valid Cases	764		

a. 10 cells (33,3%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,71.

Katılımcının Cinsiyeti * Katılımcının Lisans/Önlisans Eğitimine Devam Etme Eğilimi Crosstabulation

		Katılımcının Lisans/Önlisans Eğitimine Devam Etme Eğilimi		Total	
		Evet	Hayır		
Katılımcının Cinsiyeti	Kız	Count	559	20	579
		Expected Count	552,5	26,5	579,0
	Erkek	Count	170	15	185
		Expected Count	176,5	8,5	185,0
Total	Count	729	35	764	
	Expected Count	729,0	35,0	764,0	

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)	Exact Sig. (2- sided)	Exact Sig. (1- sided)
Pearson Chi-Square	6,947 ^a	1	,008		
Continuity Correction ^b	5,923	1	,015		

Likelihood Ratio	6,154	1	,013		
Fisher's Exact Test				,014	,010
Linear-by-Linear Association	6,938	1	,008		
N of Valid Cases	764				

a. 0 cells (.0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 8,48.

b. Computed only for a 2x2 table

Yukarıda katılımcının cinsiyeti ile katılımcının lisans/önlisans eğitimine devam etme eğilimi kategorik değişkenlerine dönük çapraz tablo ve ki-kare tablosu yer almaktadır. Çapraz tabloda bu iki değişken arasındaki ilişkiye dair frekans bilgileri yer almaktadır. İlgili tablo incelendiğinde erkek öğrencilerin; kız öğrencilerle kıyaslandığında üniversite eğitime devam etmeme eğiliminin daha fazla olduğu görülmektedir. Totalde araştırmaya katılan öğrencilerden %5'e yakınının üniversite eğitime devam etmemeyi düşündükleri görülmektedir.

Ki-kare tablosunda ise bahsi geçen değişkenlerin birbirleriyle ilişkisine dair anlamlılık gözlenmemektedir.

Katılımcının Okul Türü * Katılımcının Lisans/Önlisans Eğitimine Devam Etme Eğilimi / Crosstabulation

		Katılımcının Lisans/Önlisans Eğitimine Devam Etme Eğilimi		Total	
		Evet	Hayır		
Katılımcının Okul Türü	Fen Lisesi	Count	99	1	100
		Expected Count	95,4	4,6	100,0
Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleri		Count	95	15	110
		Expected Count	105,0	5,0	110,0
Anadolu Lisesi		Count	269	5	274
		Expected Count	261,4	12,6	274,0
Spor Lisesi		Count	20	1	21
		Expected Count	20,0	1,0	21,0
İmam Hatip Lisesi		Count	228	8	236
		Expected Count	225,2	10,8	236,0
Çok Programlı Lise		Count	18	5	23
		Expected Count	21,9	1,1	23,0
Total		Count	729	35	764
		Expected Count	729,0	35,0	764,0

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)
Pearson Chi-Square	44,588 ^a	5	,000
Likelihood Ratio	33,422	5	,000
Linear-by-Linear Association	,171	1	,680
N of Valid Cases	764		

a. 3 cells (25,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,96.

Yukarıda katılımcının okul türü ile katılımcının lisans/önlisans eğitimine devam etme eğilimi kategorik değişkenlerine dönük çapraz tablo ve ki-kare tablosu yer almaktadır. Çapraz tabloda bu iki değişken arasındaki ilişkiye dair frekans bilgileri yer almaktadır. Tablo incelendiğinde; oran olarak üniversiteye devam etmeyi düşünmeyen öğrencilerin en fazla çok programlı lisede öğrenim gördükleri dikkati çekmektedir.

Ki-kare tablosunda ise bahsi geçen değişkenlerin birbirleriyle ilişkisine dair anlamlılık gözlenmemektedir.

Katılımcının Lisans/Önlisans Eğitimine Devam Etme Eğilimi * Katılımcının Gelir Düzeyi / Crosstabulation

		Katılımcının Gelir Düzeyi					Total	
		2000 ve Altı	2000 ve 5000 Arası	5000 ve 7000 Arası	7000 ve 9000 Arası	9000 ve Üzeri		
Katılımcının Lisans/Önlisans Eğitimine Devam Eğilimi	Evet	Count	236	348	87	32	26	729
		Expected Count	243,3	339,7	89,7	31,5	24,8	729,0
	Hayır	Count	19	8	7	1	0	35
		Expected Count	11,7	16,3	4,3	1,5	1,2	35,0
Total		Count	255	356	94	33	26	764
		Expected Count	255,0	356,0	94,0	33,0	26,0	764,0

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)
--	-------	----	---

Pearson Chi-Square	12,437 ^a	4	,014
Likelihood Ratio	13,632	4	,009
Linear-by-Linear Association	2,718	1	,099
N of Valid Cases	764		

a. 3 cells (30,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 1,19.

Yukarıda katılımcının lisans/önlisans eğitimine devam etme eğilimi ile katılımcının gelir düzeyi kategorik değişkenlerine dönük çapraz tablo ve ki-kare tablosu yer almaktadır. Çapraz tabloda bu iki değişken arasındaki ilişkiye dair frekans bilgileri yer almaktadır.

Ki-kare tablosunda ise bahsi geçen değişkenlerin birbirleriyle ilişkisine dair anlamlılık gözlenmemektedir.

4. SONUÇ VE TARTIŞMA

Lise öğrencilerinin mesleki kişilik tiplerinin incelendiği bu çalışmada öğrencilerin en fazla sosyal tipolojiye karşılık gelen mesleklere yöneldiği görülmüştür. Araştırmaya katılan 764 öğrencinin %32,9'u bu meslekleri tercih etmeyi istemektedir. İkinci sırada %28.7 ile araştırıcı tipolojiye karşılık gelen meslekler yer almaktadır. Araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyet dağılımı değerleri gözlemlendiğinde kız öğrenci oranının erkek öğrenci oranından anlamlı derecede yüksek olduğu görülmektedir. Bu durumun araştırma sonuçlarını yorumlama açısından dezavantajlı bir durum oluşturabileceği düşünülmektedir. Kız ve erkek öğrencilerde de sosyal tipin belirgin olarak öne çıktığı görülmektedir. Sosyal tipin kız öğrencilerde daha fazla öne çıkması ise beklenen bir sonuç olarak karşımıza çıkmaktadır. Kızların sosyal ilişkiler kurmaya daha yatkın oldukları ayrıca empatik eğilimlerinin daha yüksek olduğu bilinmektedir (Aydın, 1996; Cowan & Khatchadourian, 2003; Duru, 2002; Gini ve diğ., 2007). Kızlarda en fazla ön planda olan tip olarak sosyal tipin ardından sanatçı tipin gelmesi ve girişimci ile gerçekçi tipin ise geri planda kalmış olması belli araştırmalarla da desteklenen bir olgu iken bu çalışmanın da bu sonucu doğruladığı görülmektedir.

Gerçekçi tipte yapılan mesleklerin ağırlıklı maskülen nitelikler taşıması göz önüne alındığında; bu tipin kızlarda en az ön planda olan meslek olmasının yanı sıra, erkeklerde ise üçüncü en yüksek frekans değeri bulunan tip olması yine araştırma sonucunun beklentileri doğruladığını göstermektedir. Katılımcıların %80'inin ailesinin ortalama gelir durumunun 5000 TL altında olduğu görülmektedir. Araştırma bulguları yorumlanırken katılımcıların sosyoekonomik durumunun göz önünde bulundurulmasının faydalı olacağı düşünülmektedir. Araştırma verileri değerlendirildiğinde tüm okul türlerinde sosyal tipin ön planda olduğu görülmektedir. Sosyal kişilik tipine karşılık gelen mesleklerin toplum içinde tanınmasının öğrencilerin tercihlerini etkileyebileceği düşünülmektedir. Araştırmaya dahil edilen spor alanında eğitim veren spor lisesi öğrencilerinin mesleki kişilik tipleri envanteri sonuçlarında sanatçı tipinin ön planda çıkması beklenirken; bu tipin sondan ikinci tip olarak karşımıza çıkmış olması beklenmedik bir veri olarak değerlendirilmekle birlikte bu sonucun MKTE'de sanatçı tipin kapsamının sınırlı olarak tutulmuş olmasından kaynaklanmış olabileceği düşünülmektedir.

Erkek öğrencilerin; kız öğrencilerle kıyaslandığında üniversite eğitime devam etmeme eğiliminin daha fazla olduğu görülmektedir. Bu durumun bölgenin sosyoekonomik yapısından kaynaklanabileceği düşünülmektedir. Bölgeye özgü alternatif meslek çeşitlerinin olmasının eğitime devam etme isteğini etkileyebileceği düşünülmektedir.

Üniversite eğitimi almayı düşünmeyen öğrencilerin en fazla çok programlı lisede öğrenim gördükleri dikkati çekmektedir. Araştırma sonuçlarından hareketle lise eğitimi alan öğrencilere okul psikolojik danışmanları tarafından mesleki kişilik tiplerinin belirginleştirilmesi, fark edilmesi ve bu konuda daha fazla etkinliklerde bulunabilmelerini sağlayacak kariyer gelişim alanına yönelik hizmetler sunulmalıdır. Lise öğrencilerinin belirginleştirilen mesleki kişilik tiplerine uyumlu olacak üniversite bölümlerine yönlendirilmeleri teşvik edilmeli ve bu öğrenciler cesaretlendirilmelidir.

KAYNAKÇA

- Bacanlı, F. (2016). Özellik-Faktör Uyumlu Kuramlar. B. Yeşilyaprak, *Mesleki Rehberlik ve Kariyer Danışmanlığı* (ss: 90-127) (Yedinci Baskı) Ankara: Pegem Akademi.
- Demirkol, A. ve Aslan, S. (2021). Holland'ın Tipolojisi Bağlanma ve Beş Faktör Kişilik Kuramı Üzerine Bir Derleme Çalışması. *Uluslararası Anadolu Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(3), 1127-1150.
- İlan, İ. John Holland Kişilik Envanteri Bakış Açısıyla Çalışan Kişiliği ve Kariyer Seçimi Arasındaki İlişki Üzerine Bir İnceleme Şanlıurfa İl Örneği Yüksek Lisans Tezi, Harran Üniversitesi, 2019.
- Kamaşak, R. ve Bulutlar, F. (2010). Kişilik, Mesleki Tercih ve Performans İlişkisi Akademik Personel Üzerine Bir Araştırma *Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 2(2) 119-126.
- Perkmen, S. ve Tezci, E. (2015). Holland Teorisinin Işığında Meslek Kişiliğinin Ölçülmesi. *Elektronik Fen ve Matematik Dergisi*, 9(1) 184-204.
- Pilavcı, D. (2007). *Bilgi Çağında Değişen Kariyer Anlayışı ve Üniversite Öğrencilerinin Kariyer Tercihlerini Etkileyen Faktörler Üzerine Bir Uygulama Yüksek Lisans Tezi*, Çukurova Üniversitesi, 2007.
- Atli, A. ve Keldal, G. (2017). Mesleki Kişilik Tiplerinin Envanterinin Geliştirilmesi. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 18 (1), 73-93.
- Atli, A. ve Kaya, M. (2017). Üniversite Öğrencilerinin Mesleki Kişilik Tipleri. *Bingöl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7 (14).